

ION S. FLORU – UN ISTORIC MAI PUȚIN CUNOSCUT

DINICĂ CIOBOTEA *

Abstract: Ion S. Floru, born on 28 September/9 October 1864 in the village of Floru in Olt county, took his name after that of his native village. He completed his book learning in 1894 as a graduate of the historical sciences and philology at the University of Bucharest.

He worked as a history teacher and director of Sf. Sava High School in Bucharest, school inspector in the Ministry of Instruction and Religious Affairs, and politically he sympathized with the Junimist party and after 1907 the National Liberal party. He was in the circle of the great intellectuals of Romania together with Titu Maiorescu, Simion Mehedinți, Dimitrie Onciul and in close collaboration with the Oltenia that dominated the cultural and scientific life through *Arhivele Olteniei* magazine.

Throughout his life he impressed as a historian and philosopher. His history textbooks, printed in several editions and print runs between 1897 and 1934, were the most recommended to students, always updated and stylized in relation to the progress of Romanian historiography and the transformations in all spheres of national activity.

Ion S. Floru was the first in the country, as early as 1905, to comment on the books and ideas of the great historian A.D. Xenopol on the philosophy of history.

His entire activity as a great personality of Romanian education, history and philosophy is reconstructed in this article so that future encyclopaedias and dictionaries will not forget him as they have done until now. Ion S. Floru is presented as a landmark of Romanian historiography in the most complex era of the establishment of history as a science, the end of the 19th century and the first half of the 20th century.

Key words: Floru village, philosopher, author, *Sf. Sava* High School, Cărpiniștea village.

Spre sfârșitul vieții, la 9 februarie 1950, Ion S. Floru, un bătrân profesor de istorie, octogenar, din București, str. Aurel Vlaicu, 115, își nota într-un scurt „memoriu” etapele vieții sale, dând socoteală, în spiritul și cerințele epocii noi de după comunizarea țării și a societății românești, de activitățile sale profesionale și

* Prof. univ. dr., membru onorific, Institutul de Cercetări Socio-Umane, „C.S. Nicolăescu-Plopșor” din Craiova, al Academiei Române; e-mail: ciobodin@yahoo.com.

politice¹. Era doar printre ultimele lui fapte prin care își mărturisea responsabilitățile trăite și îndeplinite și opera sa de istoric și filosof. În același „memoriu” sunt incluse informații autobiografice, care, astăzi, ar fi greu de găsit în

Arhivele Naționale, dat fiind arealul geografic în care s-a născut și a învățat carte², precum și cel de om dedicat școlii, timp de 42 de ani.

Fig. 1. Ion S. Floru

S-a născut la 28 septembrie/9 octombrie 1864 în satul Floru din județul Olt. Tatăl său, Stoian, fiul lui Ion, poreclit Drugoi, „cioban cu turmă mare de oi”, a murit pe când el avea cinci ani. Mama sa, Maria Safta, era din Perieți-Olt, cunoscută ca Preoteasa, după numele soțului mamei sale, preotul Marin Diaconescu din Valea Merilor. Mama sa, văduvă la doar 27 de ani, s-a recăsătorit, mai întâi, cu fiul popii din sat și apoi cu Năstase Ionescu din satul Ursoaia – comuna Sinești, din apropiere de Floru.

A făcut școala primară la Băceni și Slatina, Seminarul la Curtea de Argeș (1880–1881), sub numele de Anastasescu, dat de învățători după „legea numelui” de atunci. Cu acest nume și-a luat certificatul de absolvire a Școlii Normale Superioare (1887–1890), „Diploma de Bacalaureat în Litere și Științe”, eliberată la

¹ Manuscris în posesia Domnului doctor în economie Dan Floru, nepot, căruia, și pe această cale îi mulțumim și îi suntem recunoscători pentru informațiile furnizate în alcătuirea acestui articol!

² Compară și cartea lui autobiografică *Un copil, un sat*.

24 octombrie 1887 de Universitatea din București, și Diploma de licențiat în științele Istorice-filologice a Universității din București, la 2 iunie 1894. A devenit, prin numire, profesor la liceul Sf. Sava. Și-a schimbat numele în 1891, în Ion S. Floru, păstrând inițiala S de la tatăl său natural și adăugând numele satului natal. Tot în 1891, s-a căsătorit cu Alexandrina Costică Berhă (24 de ani), profesoară născută și domiciliată în comuna Cărpiniștea din județul Buzău, care i-a adus ca zestre „o mică moșie”. În această localitate de pe valea Slănicului și-a fixat rezidența pentru tot restul vieții, construindu-și un conac în stilul culelor oltenești.

A activat ca profesor suplinitor la Liceul Sf. Sava și la Școala Normală Carol I din București, titular și director la Liceul Sf. Sava, sau ca inspector în cadrul ministerului de resort al învățământului primar și normal primar (numit la 1 octombrie 1900), inspector pentru învățământul secundar particular (16 ianuarie 1914) și inspector al învățământului profesional și particular (1 decembrie 1918).

Și-a intersectat viața cu câteva mari personalități culturale-științifice, cu care a avut și relații de prietenie și colaborare, precum Titu Maiorescu (pe când era student), Simion Mehedinți în cadrul Societății Geografice Române (unde era membru activ din 9/21 martie 1898) sau marele istoric Dimitrie Onciul.

De pe poziția de intelectual de frunte al Bucureștilor, s-a implicat în viața social-politică mai mult ca simpatizant al unor partide politice și aderent la unele curente politico-ideologice, fără a ocupa funcții în stat. Astfel, mărturisirea el, „în tinerețe am fost socialist, discipol și familiar al lui Const. Dobrogeanu-Gherea și al lui Ion Nădejde. Mai târziu, am făcut parte din Cercul Convorbirilor literare și, sub influența profesorului meu Titu Maiorescu, m-am înscris în partidul Constituțional (Junimist). În 1907, când P.P. Carp cerea represiune aspră a răscoalei țărănești, am părăsit partidul junimist și m-am înscris în Partidul Liberal. În Primul Război Mondial, guvernul liberal s-a refugiat în Moldova, iar eu eram inspector școlar și am rămas în Capitală. Când guvernul a revenit în 1918 erau rău văzuți cei care rămăsesem sub ocupațiune [fiind] considerați ca simpatizanți cu inamicul, cu toate că prin ord. nr. 103451 din 17 noiembrie 1916 ni se punea «în vedere că nu veți putea părăsi serviciul acestui ministru sub nici un motiv, chiar în timp de ocupație»... Sub ocupațiune eu fusesem director al Liceului Sf. Sava, mă străduisem să găsesc local pentru funcționarea claselor, căci localul nostru era ocupat de nemți, am salvat cu pericol arhiva, laboratoarele de fizică și chimie, muzeul de naturale și biblioteca veche și bogată, pe care voia s-o ușureze un medic colonel german. Din 1918 n-am mai făcut parte din niciun partid. De altfel, nu am activat public niciodată, n-am vorbit în adunări publice, n-am scris în presă, n-am ocupat funcții politice” ...

A fost, însă, un sprijinitor al satelor Ursoaia-Olt și Cărpiniștea-Buzău în construirea căminelor culturale, înființarea de biblioteci, datoră școlilor și susținerea cu cărți și îmbrăcăminte a elevilor săraci³.

³ Vezi ziarul „Universul” și corespondența lui Ion S. Floru cu învățătorul director C. Mezdrea din 16 septembrie 1938 sau cu preotul Radu M. Popescu din Ursoaia (8 iunie 1938).

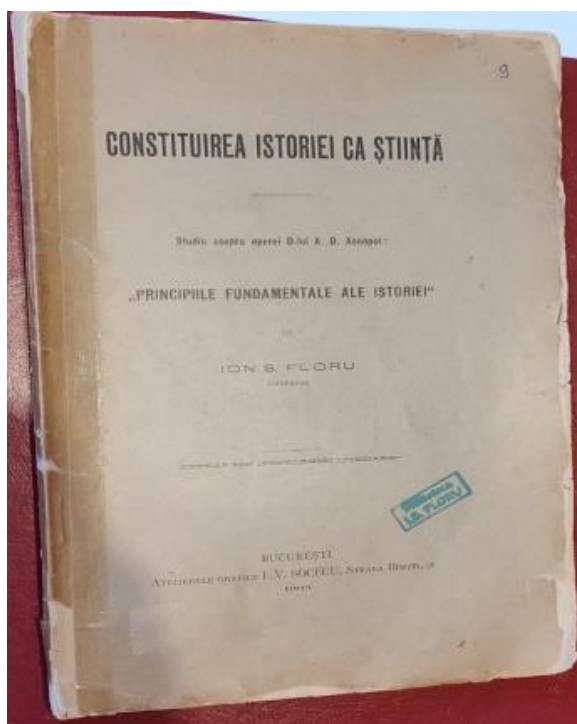

Fig. 2. Constituirea istoriei ca știință – coperta

De-a lungul vieții, Ion S. Floru a impresionat ca istoric și filosof. Cunoscător a patru limbi străine (latina, greaca, franceza și germana) și cu o cultură generală enciclopedică, pentru care Titu Maiorescu îl aprecia caracterizându-l ca „solidul Floru”, dar mai cu seamă ca om al școlii și învățământului din vremea sa, a fost înnoitorul și perfecționistul manualelor de istorie, așezându-le la nivelul dezvoltării istoriei ca știință și la nevoile sociale ale construcției României moderne⁴.

Manualele sale de istorie, tipărite în mai multe ediții și tiraje, între anii 1897 și 1934, au fost destinate elevilor conform programului de învățământ pe cicluri școlare. Au fost mereu actualizate și stilizate la o ținută științifică valoroasă, în raport cu progresul înregistrat de istoriografia română⁵ și cu transformările din toate sferele de activitate națională. O bibliografie⁶ a acestor manuale, pe cât am

⁴ A scris despre „Napoleon al III-lea, Împăratul Protector”; „Ziua de 10 Mai–regele Carol și Români”, București, 1902; „Din viața religioasă a Romanilor” ș.a. Teza de licență despre „Educațiunea și instrucțiunea la Heleni” a fost publicată, după referințele speciale ale lui Alexandru I. Odobescu și Epaminonda Francudi, în 1893.

⁵ Vezi Al. Zub, *De la critică la criticism (Istoriografia română de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului XX)*, București, Editura Academiei Române, 1985.

⁶ *Istoria popoarelor vechi* pentru clasa I secundară, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1897; Ed. II, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1898; Ed. III, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1899; Ed. IV, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, S-sor I. Șt. Rasidescu,

avut posibilitatea de informare, relevă marea lor diversificare, cât și prezența autorului în societatea românească. Manualele sale, în conținut, au dezvăluit, atât istoria lumii (zisă universală), cât și istoria Românilor. Ele au fost receptate în mediul școlar alături de cele ale lui Grigore Tocilescu, N. Iorga, A.D. Xenopol, Dimitrie Onciul, D.A. Pătrășcanu etc.⁷

În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, când s-a pus problema filosofiei critice a istoriei ca moment al cunoașterii și înțelegerii realităților de către istorici în paradigma analizei logice a neopozitivismului, istoricul A.D. Xenopol a ținut România în frontul celor mai valoroase dezbateri în lume pe această temă, ajungând personalitatea reprezentativă în țară și în Occidentul cel care ținea primordialitatea noutăților și descoperirilor științifice.

Posibilitățile și limitele istoricului, ca om de știință și al spiritului uman în care trăiește, au fost reflectate în mai multe scrieri de A.D. Xenopol. Înainte de celebra sa operă, *La théorie de l'histoire*, tipărită la Paris, în 1908. Despre ideile filosofice exprimate de A.D. Xenopol anterior în țară, puțini oameni de cultură s-au încumetat să le comenteze.

Singurul Ion S. Floru a scris o lucrare reductibilă în acest sens, ca „o datorie să pricepem și să prețuim mai întâi valorile noastre culturale”, intitulată *Constituirea istoriei ca știință. Studiu asupra operei lui A.D. Xenopol: „Principiile fundamentale ale istoriei”*, București, Atelierele grafice I.V. Socecu, 1905, 91 p.⁸

Analiza complexă a lui Ion. S. Floru, nevalorificată ulterior, a rămas cea dintâi într-o serie de reevaluări ale ideilor lui A.D. Xenopol privind filosofia istoriei, întâlnite la Octav Botez, N. Bagdazar, Francesco Saverino Varano, Const.

București, 1901; Ed. V., Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, S-sor I. Șt. Rasidescu, București, 1902, 1903, 1905, 1906, 1908, 1909, 1914; *Istoria evului mediu până la 1648* pentru clasa II secundară, Ed. I, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1900; Ed. II, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, S-sor I. Șt. Rasidescu, București, 1901; Ed. III, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, S-sor I. Șt. Rasidescu, București, 1904 și 1906; Ed. IV, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, S-sor I. Șt. Rasidescu, București, 1908, 1909, 1913, 1914, 1918; *Istoria evului mediu până la 1648* pentru clasa VI secundară, „Minerva” Inst. de Arte Grafice și Editură, București, 1912; *Istoria timpurilor nouă până la 1900* pentru clasa III secundară, Ed. I., Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, București, 1901; Ed. II, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, S-sor I. Șt. Rasidescu, București, 1904, 1906, 1908, 1909, 1912, 1914 („Minerva” Inst. de Arte Grafice și Editură); *Istoria veche și medie* pentru clasa I-a, Editura Librăriei Socec et Co., Soc. Anou., București, 1929; *Istoria antică* pentru clasa a IV-a secundară, Editura Librăriei Socec et Co., S.A., București, 1930 (împreună cu Remus Ilie); *Istoria modernă și contemporană* pentru clasa a II-a secundară, Editura Librăriei Socec et Co., Soc. Anou., București, 1929; *Istoria modernă și contemporană* pentru clasa VI-a secundară, Ed. I, Editura Librăriei Socec et Co., S.A. București, 1930; *Istoria Românilor* pentru clasa a IV-a secundară, Editura Librăriei Socec et Comp, S.A., București, 1923; *Istoria Românilor* pentru clasa a III-a secundară, Ed. II, Editura Librăriei Socec et Co, S.A., București, 1931; *Istoria Românilor* pentru clasa VIII-a secundară, Editura Librăriei Socec et Comp., S.A., 1923; *Istoria Românilor* pentru cursul superior de liceu, Ed. V., Editura Librăriei Socec et Co, S.A. București, 1930.

⁷ Cf. Dinică Ciobotea, Dumitru Cojocaru, *Manualul românesc de istorie în epoca modernă*, Craiova, Editura Sitech, 2011, passim.

⁸ Lucrarea lui A.D. Xenopol a fost tipărită în 1900, la Iași, după ce apăruse, mai întâi, la Paris, în 1899, sub titlul *Principes Fondamentaux de l'histoire*. Lucrarea lui Ion S. Floru este tipărită ca extras din „Convorbiri literare”.

Nicuță, V. Maciu, Gh. Toma, M. Ioanid, N. Gogoneață și Z. Ornea, Athanase Joja, V. Liveanu, până la traducerea din anul 2003, de către Rodica Croitoru (*Principiile fundamentale ale istoriei*, București, Editura Albatros, 2003, 480 p.).

Concluzie. Pentru o viață spirituală activă, de profesor și director al celui mai istoric liceu din București, de inspector școlar în cadrul Ministerului Instrucțiunii și al Cultelor, de prolific autor de manuale de istorie, dar mai ales de prim comentator din țară al lucrării de filosofie a lui A.D. Xenopol, *Principiile fundamentale ale istoriei*, de colaborator al unor mari personalități științifice din vremea sa și al intelectualilor din Oltenia,⁹ Ion S. Floru a fost recunoscut ca om de știință și remarcabilă personalitate în societate atunci când regii României l-au numit „membru al Ordinului Coroana României în gradul de cavaler” (8 martie 1899), în gradul de „Oficier” (9 mai 1911) și în gradul de „Comandor” (15 iunie 1942), sau i-au conferit medaliile: „Medalia jubiliară Carol I” (28 decembrie 1905), „Răsplata muncii pentru învățământ” clasa a II-a (15 septembrie 1908), „Bărbăție și Credință” (19 decembrie 1913), „Răsplata muncii pentru învățământ” clasa a I-a (26 septembrie 1925). Pentru ca recunoștința posterității să nu-și dea mâna cu uitarea, așa cum se constată în Enciclopediile privind istoriografia română din 1980 și 2022, noi, prin acest articol, restituim, parțial, aspecte din viața și opera lui Ion S. Floru și-l considerăm ca reper al istoriografiei românești în cea mai complexă epocă de statuare a istoriei ca știință.

Chiar dacă în ultimul an de viață nu s-a bucurat de munca sa (căci la 9 august 1950 era amenințat de conducerea Primăriei și a G.A.C. Cărpiniștea să nu mai calce „terenul ce renunțase (sic!) la el în folosul statului, și nici să nu mai ridice nici-un fel de recoltă sau produs al acestui pământ” căci „în caz contrat” era dat „în judecată la legea sabotajului economic de încălcarea terenului G.A.C.”), mahnirea i-a fost ștersă de forța firească a mișcării prin timp a națiunii române, în spiritul concordant cu optimismul și conștiința lui de prea bun român, în orice vreme de restriște sau de înălțare.

Bibliografie

- „Arhivele Olteniei”, an V, 1926, nr. 23.
 Ciobotea, Dinică, Cojocaru, Dumitru, *Manualul românesc de istorie în epoca modernă*, Craiova, Editura Sitech, 2011.
 Floru, S. Ion, *Constituirea istoriei ca știință. Studiu asupra operei lui A.D. Xenopol: „Principiile fundamentale ale istoriei”*, București, Atelierele grafice I. V. Socecu, 1905.
 Spinei, Victor, Rusu, N. Dorina (coord.) *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, vol. II (D–K), Suceava, Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, 2021.
 Stoicescu, Nicolae ș.a., *Dicționarul istoric al localităților județului Olt*, vol. I (A–F), Craiova, Editura Alma, 2009.
 Zub, Alexandru, *De la critică la criticism (Istoriografia română de la finele secolului al XIX-lea și începutul secolului XX)*, București, Editura Academiei Române, 1985.

⁹ Vezi „Arhivele Olteniei”, an V, 1926, nr. 23, pp. 16–17.